

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

© Р.В. Маляр, Н.М. Орлова, 2012

УДК: 614

Р.В. МАЛЯР, Н.М. ОРЛОВА

Закарпатська обласна клінічна стоматологічна поліклініка, Ужгород; Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, кафедра медичної статистики, Київ

АКРЕДИТАЦІЯ У СТОМАТОЛОГІЧНІЙ СЛУЖБІ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ

У статті на підставі аналізу процесу акредитації амбулаторно-поліклінічної стоматологічної допомоги населенню Закарпатської області розроблені пропозиції щодо вдосконалення розвитку стоматологічних закладів шляхом запровадження трьох стратегічних напрямів акредитації.

Ключові слова: Акредитація, стоматологічні заклади, управління

Вступ Одним з основних напрямів розвитку охорони здоров'я є збільшення тривалості життя і творчої активності населення, кардинальне підвищення якості медичної допомоги. Важлива роль у вирішенні цього завдання належить стоматології – наймасовішому виду спеціалізованої медичної допомоги [1, 3, 4].

Акредитація у стоматологічній службі є оцінкою діяльності лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ) у відповідності до вимог стандартів, які характеризують структуру, процес та кінцеві результати роботи установи. Акредитація є офіційним визнанням статусу стоматологічного ЛПЗ, яке засвідчує наявність у ньому умов для надання певного виду лікувально-профілактичної допомоги, відповідних умов і послуг на рівні, що дозволяє присудити певну категорію надійності у виконанні стандартів, відповідності встановленим критеріям і гарантії високої якості медичної допомоги. Наявність акредитаційного сертифікату визначає професійний рівень ЛПЗ і свідчить про його громадське визнання.

Мета дослідження. Вивчити та оптимізувати організацію акредитації стоматологічних закладів у Закарпатській області.

Матеріали та методи. Аналіз акредитації стоматологічних ЛПЗ Закарпатської області здійснений на підставі вивчення державних та галузевих форм статистичної звітності протягом 2009-2011 років із використанням методів медико-статистичного і економічного аналізу.

Результати досліджень та їх обговорення. У Закарпатській області стоматологічну допомогу населенню надають 4 стоматологічні поліклініки в містах Ужгород, Мукачеве, Хуст, Іршава; 10 стоматологічних відділень при районних лікарнях; 236 стоматологічних кабінетів у сільській місцевості.

Нормативна база, яка регламентує стандарти допомоги, включає в себе документи, які діють на території України у відповідності з вказівками Міністерства охорони здоров'я України від 28.05.96 р. №164 "Про доведення Переліку діючих наказів МОЗ УРСР та МОЗ України" від 28.05.96 р. №165 "Про доведення Переліку наказів МОЗ СРСР, які застосовуються в Україні".

Порядок державної акредитації закладів охорони здоров'я регламентований Постановою Кабінету Міністрів № 765 від 15 липня 1997 р. і передбачає, що акредитація є обов'язковою для всіх лікувально-профілактичних закладів незалежно від відомчого підпорядкування та форми власності і проводиться 1 раз на 3 роки.

Процес акредитації передбачає ряд послідовних процедур та наявність необхідного нормативно-правового забезпечення. Якість і продуктивність роботи ЛПЗ під час процедури акредитації визначають на підставі аналізу відповідності до стандартів акредитації. Стандарти акредитації розроблені на основі аналізу існуючої нормативної бази системи охорони здоров'я України, досвіду провідних спеціалістів галузі, а також результатів експерименту по акредитації у різних лікувально-профілактичних закладах України.

Перед процедурою акредитації кожному лікувально-профілактичному закладу рекомендовано подати до акредитаційної комісії результати проведеної самооцінки (самоакредитації, яка проводиться адміністрацією ЛПЗ самостійно) з метою самоаналізу і полегшення діяльності експертів акредитаційних комісій. Зрозуміло, що перед проходженням акредитації ЛПЗ проводить значний обсяг підготовчої роботи, в ході якої може користуватись послугами незалежних експертів.

Оцінка відповідності стандартам здійснюється відповідно до діючої нормативно-правової бази.

При цьому стандарт санітарно-епідеміологічного благополуччя не може бути нижчим за 100% від загальної кількості балів. Якщо лікувально-профілактичний заклад у процесі акредитації набрав суму балів нижчу за 75% від максимально можливої, акредитаційний сертифікат не видається, а акредитаційна комісія надає пропозиції відповідним органам охорони здоров'я, які виносять рішення щодо подальшої діяльності такого закладу на основі наказів Міністерства охорони здоров'я України № 287 від 29.09.97 "Про акредитацію закладів охорони здоров'я" та № 142 від 14.03.11 «Про вдосконалення державної акредитації закладів охорони здоров'я».

Як відомо, в системі охорони здоров'я існує два ефективні важелі управління: організаційно-розподільний, який передбачає вплив на медичні установи шляхом регулювання бюджетно-страхового фінансування і контрольно-дозвільний, який використовує можливості ліцензування і акредитації.

Стосовно стоматології, органи управління територіальною охороною здоров'я в Україні обмежені щодо можливостей впливати на якість стоматологічних послуг за допомогою фінансових механізмів, оскільки частка бюджетних коштів, які надходять до стоматологічних закладів є незначною, а обов'язкове медичне страхування відсутнє.

Що стосується процедури ліцензування, то вона на сьогодні спрощена і стає достатньо формальною, оскільки направлена на оцінку тільки ресурсів (кадри, оснащення) і не дозволяє оцінити ефективність медичної діяльності закладу.

Тому акредитація на сьогодні не є важливим механізмом управління стоматологічною службою на регіональному рівні.

На підставі аналізу минулого та майбутнього акредитації в стоматології, ми пропонуємо виділити її три стратегічні напрями:

- акредитація як системний аналіз структури стоматологічних закладів;
- акредитація як основа управління якістю стоматологічних послуг;
- акредитація як основа управління профілактичною допомогою в системі охорони стоматологічного здоров'я населення.

Системний аналіз структури установ, які акредитуються, дозволить оцінити темпи розвитку стоматологічної служби.

Акредитація як оцінка управління якістю стоматологічних послуг, повинна включати в себе такі об'єкти як управлінські, організаційні, кадрові, лікувально-профілактичні та інформаційні технології, а також ресурси стоматологічної установи, що дозволить визначити забезпеченість видів діяльності (набір функціональних площ, технічне оснащення і кваліфікація кадрів) [2].

Для кожного виду ресурсів на різних рівнях акредитації повинні висуватися відповідні нормативні вимоги. Акредитація як оцінка управління про-

філактичною допомогою в системі охорони стоматологічного здоров'я населення дає можливість зрозуміти ступінь розвитку стоматологічної служби і зосередити діяльність амбулаторної допомоги на вдосконаленні її профілактичної спрямованості.

Запропонована оптимізація акредитації при підготовці ліцензування дозволяє:

- укріпити вертикаль управління службою через використання уніфікованих вимог для стоматологічних установ;
- більш оперативно запроваджувати нові технології шляхом підвищення вимог стандартів;
- сформувати правову базу для контролю за дотриманням ліцензійних умов.

Акредитація в той же час є важелем управління якістю стоматологічних послуг. Управління якістю стоматологічних послуг в найбільш загальному вигляді складається з двох процедур: стандартизації і експертизи якості, яка передбачає контроль за дотриманням професійних стандартів, тобто за суттю діяльності вона є аналогічною до акредитації, але котра здійснюється після медичного втручання. Це дає можливість говорити про своєрідну акредитацію (експертизу) в системі управління якістю.

На відміну від акредитації в системі ліцензування, в даному випадку повинні використовуватися інші стандарти, які упорядковують не умови надання якісної допомоги, а технологію стоматологічного втручання, засновану на принципах доказової медицини (протоколи ведення хворих).

Визначаючи акредитацію як встановлення відповідності діяльності стоматологічних установ професійним стандартам, можна формувати систему акредитації вже не окремих установ, а в цілому територій у сфері стоматологічної амбулаторно-поліклінічної допомоги.

Слід зазначити, що реформування стоматологічної служби призвело до стрімкого розвитку служби, її технологічного і технічного потенціалу. Проте внаслідок відчуження стоматологічної служби від загальної охорони здоров'я, комерціалізації стоматологічних установ, бурхливого розвитку приватного сектора у стоматологічній службі і т.п., управління стоматологічною службою слабшало, що, перш за все, виявилось у відсутності достовірної для територій інформації про стоматологічну захворюваність населення, якість послуг, що надаються, і стан самої служби.

У зв'язку з цим необхідно створити достатні умови для проведення паспортизації стоматологічних установ і акредитації державних стоматологічних служб територій як основи управління. Великими є потенційні можливості акредитації і в розвитку профілактичної спрямованості стоматологічної служби. Проведення цієї роботи є дієвим механізмом, основою в управлінні профілактичною допомогою в системі збереження стоматологічного здоров'я населення.

Висновки.

1. Розвиток акредитації державних стоматологічних служб Закарпаття вимагає врахування: соціально-економічних, демографічних і медико-соціальних особливостей населення; початкового рівня матеріально-технічної і лікувально-діагностичної баз охоро-

ни здоров'я районів; існуючої системи оплати стоматологічних послуг у районах.

2. Розроблені три стратегічні напрями оптимізації акредитації стоматологічної допомоги можуть бути застосовані і в Закарпатській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абаев З.М. Клинико-организационные особенности оказания стоматологической помощи в условиях крупного города / З.М. Абаев // *Стоматолог.* — 2005. — №6. — С. 12—16.
2. Дьяченко В. Г. Управление качеством в современной стоматологии / В.Г. Дьяченко, С.А. Галеса, С.Г. Курбетьев // *Здравоохранение Дальнего Востока.* — № 1 (15). — 2005. — С. 96—101.
3. Кицул И.С. Состояние региональной системы стоматологической помощи населению и пути ее оптимизации / И.С. Кицул, И.Н. Попова // *Главврач.* — 2006. — №2. — С.87—92.
4. Павленко О. В. Кафедра стоматології КМАПО ім. П. Л. Шупика готова до співпраці з лікарями / О.В. Павленко, І.О. Головня // *Наукова, практична і педагогічна стоматологія: Новиківські читання.* К.: Рута, 2002. С. 96—97.

R.V. MALYAR, N.M. ORLOVA

Transcarpatian Regional Clinical Dental Clinic, Uzhhorod; National Medical Academy of Postgraduate Education. P.L. Shupyk, Department of Statistics, Kiev

ACCREDITATION IN THE DENTAL SERVICE AS AN IMPORTANT CONTROL MECHANISM

In the article on the basis of analysis accreditation process outpatient dental care Transcarpathia designed proposal for the implementation of dental institutions by introducing three strategic areas of accreditation.

Key words: accreditation, dental institutions, management

Стаття надійшла до редакції: 5.05.2012 р.